

HÅKAN HOLMBERG:

Konservatismen stärks

Det är av stort intresse att konservativt tänkande nu får en renässans i vårt land. Förslaget till förändring av socialförsäkringssystemen till system för lågt grundstöd och möjlighet till påbyggnad med privata försäkringar är emellertid en tydlig positionsförflyttning som många med en genomtänkt konservativ åskådning torde tveka inför.

Politiska partier bör inte definieras genom sina ståndpunkter, utan genom hur ståndpunkterna motiveras och kombineras med andra ståndpunkter. Även om det förvisso finns partier som nöjer sig med ståndpunkterna, särskilt om de är populära, och struntar i argumenten, så gäller ändå huvudregeln att partier som långsiktigt vill påverka samhället måste ha sin förankring i någorlunda genomtänkta värderingar.

Medan socialismen tills vidare befinner sig i en intellektuell kris, så innebär de tankar som i Sverige formulerats av i första hand Hans Zetterberg däremot att den konservativa idétraditionen fått nytt liv och en utformning som är gångbar i ett modernt samhälle. Efter sitt nederlag i rösträttsstriden kunde den svenska högern moderniseras genom att uppta element ur den klassiska liberala idétraditionen. Nu sker på sätt och vis en återknytning till rötterna. Konservatismen förnyas genom att de konservativa tar upp tankegångar från Europas stora kristdemokratiska partier. Organisatoriskt motsvaras detta av att de konservativa och kristdemokratiska partifamiljerna i Europa alltmer växer samman.

Idéhistoriskt passar också den kristdemokratiska traditionen, med dess betoning av små "naturliga" gemenskaper bättre ihop med den konservativa traditionen än vad den liberala individualismen gör. I det mycket välskrivna förslaget till nytt moderat partiprogram saknas – bortsett från ett allmänt inledningskapitel – också det mesta av den liberala retorik som under 80-talet präglade partiets framtoning. De politiska huvudkraven – lägre skatter, mindre offentliga utgifter, färre statliga regleringar etc – är visserli-

Fil dr Håkan Holmberg är riksdagsman för folkpartiet liberalerna.

gen desamma som tidigare, men motive-
ringen är nu nästan uteslutande av kon-
servativt/kristdemokratiskt slag. Lika
engagerat som folkpartiet liberalernas
idéprogram beskriver en samhällssyn där
den enskilda människan och hennes "livs-
chanser" står i centrum, lika engagerat
skriver de moderata programförfattarna
om de små kollektiven och "den lilla vär-
lden".

*Huvudregeln är att partier som
långsiktigt vill påverka samhället
måste ha sin förankring i någorlun-
da genomtänkta värderingar.*

Konflikten mellan dessa två synsätt är
naturligtvis inte total. Även liberaler upp-
fattar familjen och andra små gemenska-
per som självklara och avgörande bygg-
stenar i ett fritt samhälle. De ideella folk-
rörelsernas folk har genom historien ofta
funnit en naturlig hemvist i de liberala och
frisinnade partierna. Problemet med "den
lilla världen" i moderat tappning är, från
ett liberalt perspektiv, att ett samhälle där
social omsorg och ekonomisk trygghet
nästan helt blir en uppgift för familjen och
de små nätverken, inte ger många "livs-
chanser" till dem som saknar nära relation-
er, vantrivs med dem som finns eller vil-
kas närmaste nätverk trots kärlek och of-
fervilja saknar tillräckliga resurser.

Tydlig positionsförflyttning

Som ett nytt led i denna politik byggd på
små gemenskaper föreslås nu också att
socialförsäkringssystemen skall omvand-
las till system för ett lågt grundstöd till
alla, och möjlighet att bygga på med pri-

vata försäkringar därutöver. Här tycks det
vara fråga om en tydlig positionsförflytt-
ning, som jag misstänker att även många
med en genomtänkt konservativ åskåd-
ning tvekar inför. Stora grupper kommer
inte att anse sig ha råd, ens efter skatte-
sänkningar, att ta kompletterande försäk-
ringar och hänvisas alltså till socialbidrag
och välgörenhet. För moderata politiker
som traditionellt argumenterat mot "bi-
dragsberoende" borde en reformering av
socialförsäkringssystem av det slag som
redan sker framstå som mer lockande än
den totala förvandling som programgrup-
pen skisserar.

Men kanske vill en del moderater nu
helt ge upp varje form av välfärdspolitik?
Det antyds av en skribent på Svenska
Dagbladets ledarsida som nyligen tagit
det logiska nästa steget: "Kanske vi ge-
nom ett samlat och systematiskt statligt
tillbakadragande på område efter område
borde reducera valfriheten, och kasta ut
medborgarna i ett existentiellt vakuum
där de inte har något annat att ty sig till än
varandra och sig själva, för kanske är det
bara under sådana förutsättningar de
strukturer växer, de värderingar gror, som
bygger civilisationer?" (Eddie Tistelgren
17/2 1993).

Vad Tistelgren egentligen säger är att
människor skall förmås, genom ekono-
miskt tvång (och kanske också på andra
sätt?) att leva i enlighet med vissa strikt
företbestämda normer, där det inte längre
finns plats ens för uppbrott ur kärlekslösa
äktenskap eller andra roller för man och
kvinna inom och utom familjen än de av
traditionen givna (hans betraktelser om
jämfällighet och annat i SvD under se-
nare tid säger detta rent ut). De ansvariga
inom moderata samlingspartiet har skäl

att fundera flera gånger på vart idéutvecklingen inom partiet och dess närmaste omgivning är på väg.

Europapolitiken

Även på ett mindre kontroversiellt plan markerar programförslaget en ny distans till det synsätt som förekommer på liberalt håll. Det gäller Europapolitiken, där programförfattarna entydigt ställer sig på den "nationalstatslinje" som förknippas med Margaret Thatcher (men däremot inte alltid med kristdemokratiska partier i andra länder). Det symboliseras av att ministerrådet, enligt förslaget, skall fortsätta att vara EG:s viktigaste politiska organ. Här finns en uppenbar kontrast mot den decentralistiska "europafederalism" som mer eller mindre kraftigt mar-

kerat förenar de liberala partierna inom gemenskapen och som bl a tar sig uttryck i tanken att ministerrådet i framtiden borde förvandlas till en slags "senat" eller "första kammare" i ett nytt Europa-parlament med tydligare men också klart avgränsade befogenheter.

Om färden fortsätter kan väljarreaktionerna bli starka.

"Den lilla världen" och nationalstaten har alltid varit bärande pelare i konservativ samhällssyn. Det är av stort intresse att konservativt tänkande nu får en renässans i vårt land. Men om färden fortsätter kan väljarreaktionerna bli starka.